

Azərbaycanın istiqlal yolu

Tariximizdə mühüm yer tutan və onun parlaq səhifəsini təşkil edən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100 ili tamam olur. 1918-ci ildəki mürəkkəb tarixi şərait zamanı xalqımızın qabaqcıl ziyalılar təbəqəsi müstəqil dövlətimizin yaranmasında müstəsna rol oynamışdılar. Xaricdə yüksək təhsil alan, Avropa və dünya mədəniyyəti ilə yaxından tanış olan bu insanlar öz intellektual potensialı, millətinə olan sədaqəti ilə Azərbaycanda XX əsrin əvvəllərində gedən proseslərdə fəal iştirak etmiş, ictimai-siyasi, fəlsəfi və maarifçilik yaradıcılıqları ilə xalqımızın milli oyanışına töhfələr vermişlər. Məhz bu insanlar yaranmış mürəkkəb vəziyyətdə birləşərək Azərbaycanın "İstiqlal Bəyannaməsi"ni elan etdilər və Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin, respublikamızın müstəqilliyinin əsasını qoydular.

Azərbaycanın XX əsrdə istiqlaliyyəti uğrunda mübarizə tarixində 28 May ən unudulmaz gündür. 1918-ci ilin məhz həmin günü xalqımız azadlıq və müstəqillik arzularına qovuşmuş, Şərqdə ilk demokratik dövlət Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti elan edilmişdir. Xalq Cümhuriyyəti son dərəcə çətin və mürəkkəb tarixi-siyasi proseslərin cərəyan etdiyi bir dövrdə yaranmışdır.

Müsəlman Şərbində ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulması ölkəmizin çoxəsrlik tarixi, sosial-iqtisadi və mədəni inkişafının, XX əsrin əvvəllərində başlanmış milli azadlıq mübari-

zəsinin məntiqi nəticəsi idi.

Rusiyada oktyabr inqilabından sonra 1917-ci ilin noyabrında müstəqil Zaqafqaziya Komissarlığı, daha sonra Zaqafqaziya Seymi yaradıldı. 1918-ci il may ayının 26-da Gürcüstan müstəqilliyini elan edərək Seymdən çıxdı. May ayının 27-də isə Seymin müsəlman üzvlərinin fəvqəladə iclasında Milli Şura yaradıldı və bir gün sonra Azərbaycan öz istiqlaliyyətini dünyaya bəyan etdi.

Müstəqillik aktı qəbul olunan gündən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti gərgin fəaliyyətə başladı. Fətəli xan Xoyskinin rəhbərliyi ilə ilk hökumət yaradıldı. Dövlətçilik atributlarının tətbiq edilməsi qanunvericilik bazasının formalaşdırılması istiqamətində işlərin əsası qoyuldu. Lakin təəssüflər olsun ki, həmin dövrdə müstəqil dövlətimiz xarici və daxili düşmənlərin güclü müqaviməti ilə rastlaşırdı. Öz ülvü arzu və məqsədlərinin böyük hissəsini həyata keçirə bilməyən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 23 aydan sonra süquta uğradı.

Lakin belə az ömrünə baxmayaraq, ötən əsrin əvvəllərində Azərbaycanda müstəqil demokratik dövlətin yaranması müsəlman Şərbində respublika ideyasının formalaşmasına böyük təsir göstərdi və milli dövlətçilik ənənələrinin yaranmasına səbəb oldu. Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin qısa zaman kəsiyində həyata keçirdiyi tədbirlər xalqımızın tarixində dərin iz buraxmışdır. Qısa müddət ərzində Qərb dövlətləri ilə əlaqələr yaradıldı. Dünya sivilizasiyalarına qoşulmaq üçün parlament üsul-idarəsi təsis edilərək Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların və siyasi partiyaların nümayəndələrinin təmsil olunması təmin edildi. 1998-ci il mayın 26-da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illik yubileyi münasibətilə Milli Məclisdə keçirilən təntənəli iclasda ulu öndər Heydər Əliyev demişdir: **"Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti az bir müddət yaşayıb-**

dır. Ancaq o, XX əsrdə Azərbaycan xalqının həyatında tarixi bir mərhələ olub və xalqımızın gələcəyinin, müstəqilliyinin, azadlığının, suverenliyinin təməlini qoyubdur. Məhz buna görə də Azərbaycanın bütün vətəndaşları — biz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasını, onun fəaliyyətini və Xalq Cümhuriyyətini yaradanları, o dövrdə qəhrəmanlıq nümunəsi göstərən insanları böyük minnətdarlıq hissi ilə yad edirik".

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tarixi missiyasını yerinə yetirdi. Ən əsası, cümhuriyyətin yaranması ilə vaxtilə itirilmiş dövlətçiliyimiz bərpa edildi. Müstəqil Azərbaycanın gələcəyinin əsası qoyuldu.

Xalqımız hürriyyət və azadlıq eşqini bir daha XX əsrin sonunda, 1991-ci il oktyabrın 18-də dövlət müstəqilliyinin bərpa olunmasını dünyaya nümayiş etdirdi. Azərbaycan xalqının böyük oğlu, dünyanın görkəmli siyasi xadimlərindən olan ulu öndərimiz Heydər Əliyev müasir Azərbaycanın Xalq Cümhuriyyətinin varisi olduğunu bəyan etmiş, əvvəlcə Naxçıvan Muxtar Respublikasında, sonra isə ölkə səviyyəsində varisliyin və dövlət atributlarının qəbul olunmasına nail olmuşdur.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyi haqqında sərəncam imzalamaqla ötən əsrin əvvəllərində Azərbaycan xalqına istiqlal, azadlıq sevincini yaşadan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin irsinə sadıqlığını, o dövrdə hakimiyyətdə olan və müstəqilliyin qorunması naminə fədakarlıq göstərən tarixi şəxslərə hörmət və ehtiramını bildirən möhtərəm cənab Prezidentimiz İlham Əliyev müsəlman Şərbində ilk parlament respublikanın fəaliyyətini də yüksək qiymətləndirir, azadlıq mücahidlərinin mübarizliyini vətənpərvərlik fəaliyyəti adlandırır.